

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СКЛАДНОСТІ ТЕСТОВИХ
ЗАВДАНЬ З ЧИТАННЯ ІНШОМОВНОЇ ФАХОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Король Тетяна Григорівна
аспірант кафедри методики викладання іноземних мов
Київський національний лінгвістичний університет

У зв'язку з впровадженням кредитно-модульної системи організації навчання у практику вітчизняних вищих навчальних закладів (ВНЗ) значно підвищилися вимоги щодо якості контролю, у тому числі й тестового, як головного інструмента управління перебігом навчального процесу. Крім загальнонавчаних вимог щодо масовості й економічності, оперативності й об'єктивності, ефективний тестовий контроль у сучасних умовах навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей має відповідати таким показникам як інформативність та точність оцінювання результатів. Це, в свою чергу, вимагає розробки чітких критеріїв визначення рівня складності кожного окремого тестового завдання (ТЗ). Оскільки у такий спосіб буде вирішена низка важливих питань: 1) встановлення «ваги» ТЗ (кількість балів, що нараховується за його правильне виконання у порівнянні з іншими ТЗ тесту); 2) варіювання рівня складності підсистеми ТЗ, спрямованих на вимірювання одного й того ж об'єкта контролю; 3) комплектація тестів різного рівня складності; 4) оцінка якості тесту шляхом зіставлення результатів тестованих та рівня його складності.

Огляд сучасної науково-методичної літератури свідчить, що поняття «ваги» ТЗ та його «складності» не лише не завжди диференціюються дослідниками, а й подекуди навіть ототожнюються. З одного боку, це вимагає чіткого розмежування вищезазначених понять й встановлення залежностей між ними, а з іншого – зумовлює потребу в аналізі існуючих процедур визначення ваги ТЗ з метою виокремлення тих, які можуть бути використані для оцінки рівня їхньої складності. Отже, під рівнем складності ТЗ розуміємо його абсолютну якісну характеристику, що визначається певною сукупністю об'єктивних параметрів даного ТЗ і є незалежною від характеристик інших ТЗ. У свою чергу, вагу ТЗ розглядаємо як його відносну кількісну характеристику, що детермінується рівнем складності даного ТЗ, будучи при цьому залежною від рівня складності й ваги інших ТЗ, представлених у конкретному тесті. Що стосується визначення ваги окремого ТЗ, І. Рапопорт, Р. Сельг та І. Соттер, узагальнюючи досвід як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, пропонують диференціювати її за такими аспектами: 1) результатами емпіричної перевірки рівня складності ТЗ (обчислення співвідношення кількості тестованих, які не впоралися з даним ТЗ, та загальної кількості вибірки); 2) характером операцій, здійснення яких передбачає успішне виконання ТЗ; 3) важливістю ТЗ, що детермінується функціональністю й практичною цінністю як самого матеріалу ТЗ, так і власне об'єктів його контролю [3, с. 108-109]. На нашу думку, другий аспект визначення ваги ТЗ у такому розумінні є скоріше одним із критеріїв оцінки рівня його складності, на відміну від двох останніх, які є емпіричними методами визначення ваги ТЗ при

його стандартизації. Отже, надалі він розглядатиметься нами як один із критеріїв визначення рівня складності нестандартизованих ТЗ.

За даними Дж. Норріс, Д. Джеймс, Б. Хадсон і У. Бонк, складність окремого ТЗ визначається за такими критеріями: 1) характер мовного матеріалу ТЗ; 2) ступінь інтелектуального навантаження на тестованого; 3) труднощі досягнення комунікативної цілі [5]. Варто зазначити, що всі критерії складності ТЗ розглядаються авторами у порівнянні з наявними у тестованих мовними знаннями, рівнем їхнього інтелектуального розвитку, досвідом виконання подібних ТЗ, а також суб'єктивними й об'єктивними перешкодами на шляху досягнення бажаного результату. Це пояснюється тим фактом, що рівень складності ТЗ досліджується зарубіжними тестологами переважно у контексті вивчення його впливу на якість тесту взагалі та результативність його виконання тестованими зокрема.

На основі вищевикладеного, а також з урахуванням специфіки комунікативно орієнтованого тестування рівня сформованості у студентів немовних спеціальностей іншомовної компетенції у читанні, пропонуємо застосовувати такі критерії визначення рівня складності ТЗ з читання фахової літератури: **I) характер мовного матеріалу ТЗ:** мовна складність основи ТЗ.

II) Інтелектуальне навантаження на тестованого, яке у нашому випадку пропонуємо фіксувати на двох рівнях: 1) операційному: від впізнання/розрізнення мовного явища, факту (вибір/підбір інформації) та репродукції прочитаного (відновлення послідовності текстових елементів, заповнення пропусків у тексті, тощо) до оперативного застосування здобутої у процесі читання інформації (зміна способу або умови викладу текстового матеріалу, доповнення тексту, тощо) та перенесення/перетворення отриманої у процесі читання інформації відповідно до нових умов для розв'язання нового класу завдань (створення вторинного продукту на основі прочитаного з певною метою). 2) Рівні проблемності ТЗ з читання. Це, в свою чергу, з урахуванням градування рівня складності проблемних завдань з читання за І.І. Меркуловою [1, с. 11-12], пропонуємо визначати за такими параметрами: а) експліцитністю постановки проблемного завдання; б) типом комунікативного завдання, покладеного в основу ТЗ (комунікативно-пошукове – комунікативно-поведінкове); в) кількісними характеристиками умови проблемного ТЗ: від однокісних однотемних й однокісних багатотемних до багатокісних однотемних й багатокісних багатотемних; г) якісними характеристиками умови та невідомого у проблемному завданні: завдання з невідомим способом розташування композиційних частин тексту (абзаців – речень); завдання з невідомим предметом (змістовою інформацією): від ТЗ з достатньою інформацією та ТЗ з недостатньою інформацією до ТЗ з надлишковою інформацією та ТЗ з суперечливою інформацією; д) кількістю можливих розв'язків: відкриті – закриті. **III) Труднощі досягнення комунікативної цілі:** 1) предметна складність або дефіцит спеціальних знань за Р.П. Мільрудом та ін.[2, с.38-39]: потреба у володінні загальнонауковими – спеціальними – вузькоспеціальними знаннями для успішного виконання ТЗ; 2) умови виконання завдання: без обмежень та особливих вимог – з обмеженнями або особливими вимогами: а) дефіцит часу: часові обмеження на

читання тексту; часові обмеження на виконання власне ТЗ/тесту; б) наявність опору: вербальних (підказки, виноски, пояснення й переклади) та невербальних (таблиці, схеми, графіки, тощо); 3) тип та вид ТЗ.

Варто зазначити, що вплив останнього параметра на рівень складності ТЗ широко досліджується за допомогою різних методів у сучасній зарубіжній тестології [4, 5]. При чому однаковість з приводу градування ТЗ різного типу за рівнем складності не спостерігається. Так, ілюстрацією такої тенденції є останні дослідження японських вчених-тестологів [4], якими встановлено, що для тестування іншомовної читацької компетенції складність ТЗ множинного вибору та ТЗ з вільноконструйованою відповіддю у короткій відповіді на запитання є практично однаковою. Останній тип ТЗ видається складнішим за перший лише у випадку послідовного пред'явлення спочатку ТЗ множинного вибору, а потім – ТЗ з вільноконструйованою відповіддю, а також за умови еквівалентності основ ТЗ й високого рівня володіння тестованими іноземною мовою [4]. Це змушує звернути особливу увагу на проблему варіювання рівня складності ТЗ, спрямованих на вимірювання одного й того ж об'єкта контролю, за допомогою використання ТЗ різного типу, а також враховувати такий інтегративний параметр складності тесту в цілому як послідовність пред'явлення у ньому ТЗ.

У тезах доповіді окреслено практичну цінність розробки критеріїв визначення рівня складності окремого тестового завдання, розмежовано поняття складності й ваги тестового завдання, а також наведено узагальнений перелік критеріїв визначення рівня складності окремого комунікативно орієнтованого ТЗ з читання іншомовної фахової літератури. **Ключові слова:** складність тестового завдання, вага тестового завдання, характер мовного матеріалу, інтелектуальне навантаження на тестованого, труднощі досягнення комунікативної цілі.

В тезисах доклада обоснована практическая ценность разработки критериев оценки уровня сложности тестового задания, разграничены понятия сложности и веса тестового задания, а также приведен обобщенный перечень параметров оценки уровня сложности коммуникативно ориентированного тестового задания по чтению иноязычной специальной литературы. **Ключевые слова:** сложность тестового задания, вес тестового задания, характер языкового материала, интеллектуальная нагрузка, трудность достижения коммуникативной цели.

The given abstract grounds the practical value of the development of test task difficulty evaluation criteria, differentiates between the notions of test task difficulty and test task value. Finally it represents the generalized list of the difficulty evaluation criteria of test tasks in reading for specific purpose. **Key words:** test task difficulty, test task value, language code, cognitive demand, communicative goal achievement.

Література

1. Меркулова И.И. Проблемные задачи в обучении иноязычной речевой деятельности (английский язык, неязыковой вуз): автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Методика преподавания иностранных языков» / И.И. Меркулова. – М., 1991. – 19 с.

2. Мильруд Р.П. Зарубежный опыт языкового тестирования и оценки качества обучения иностранным языкам / Р.П. Мильруд, А.В. Матиенко, И.Р. Максимова // ИЯШ. – 2005. – № 7. – С. 32-41.
3. Рапопорт И. Тесты в обучении иностранным языкам в средней школе: Пособие для учителей / Рапопорт И., Сельг Р., Соттер И. – Таллин: Валгус, 1987. – 360 с.
4. In'nami Yo. A meta-analysis of test format effects on reading and listening test performance: Focus on multiple-choice and open-ended formats [Electronic resource] / Yo. In'nami, R. Koizumi // Language Testing. – 2009. – Vol. 26 (2). – P. 219-244. – Access mode: <http://ltj.sagepub.com/cgi/content/abstract/26/2/219>.
5. Examinee abilities and task difficulty in task-based second language performance assessment / Norris J., James D., Hudson B. [and others] // Language Testing. – 2002. – Vol. 19 (4). – P. 395-418.